

O'ZBEKISTONDA YO'SHLAR BANDLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASH SIYOSATI

Mamanazarova Soxiba Abduganievna

Savdo-sanoat palatasi

Sirdaryo viloyat xududiy boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19708805>

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda yoshlar bandligini ta'minlash va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosatining mazmun-mohiyati, uning asosiy yo'nalishlari va amaliy natijalari kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotda yoshlarning mehnat bozorida o'rni, ularning ish bilan ta'minlanish darajasi hamda mavjud muammolar ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan bandlik dasturlari, kasb-hunar o'qitish tizimi, yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar samaradorligi baholanadi. Maqola doirasida yoshlar bandligini oshirishda innovatsion yondashuvlar, raqamli iqtisodiyot imkoniyatlari va xalqaro tajribaning ahamiyati alohida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari yoshlar bandligini ta'minlashda tizimli yondashuvni kuchaytirish va mavjud siyosatni takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar

yoshlar bandligi, mehnat bozori, davlat siyosati, ish bilan ta'minlash, kasb-hunar ta'limi, yoshlar tadbirkorligi, bandlik dasturlari, raqamli iqtisodiyot, innovatsiya, ijtimoiy siyosat

Kirish

Hozirgi globallashtirish va iqtisodiy transformatsiya sharoitida yoshlar bandligini ta'minlash har qanday davlatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi, chunki yoshlar jamiyatning eng faol, innovatsion va mehnatga layoqatli qatlamini tashkil etadi. O'zbekistonda ham aholi tarkibida yoshlarning ulushi yuqori bo'lib, ularning bandligini ta'minlash nafaqat iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, kambag'allikni qisqartirish va migratsiya jarayonlarini tartibga solishda muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda mamlakatda yoshlar siyosatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilib, ular uchun yangi ish o'rinlari yaratish, kasb-hunar o'rganish imkoniyatlarini kengaytirish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash, yoshlar o'rtasida yashirin ishsizlikni kamaytirish va hududlar kesimida bandlik muammolarini bartaraf etish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda, bu esa mazkur mavzuni ilmiy jihatdan chuqur o'rganishni taqozo etadi.

Materiallar va metodlar

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ilmiy bilishning turli metodlaridan kompleks tarzda foydalanildi, jumladan, tizimli tahlil orqali yoshlar bandligi siyosatining umumiy tuzilmasi va uning asosiy komponentlari o'rganildi, qiyosiy tahlil yordamida esa milliy tajriba xalqaro amaliyot bilan solishtirildi. Tadqiqotning empirik bazasini O'zbekiston Respublikasining yoshlar siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlari, davlat dasturlari, bandlik sohasidagi rasmiy statistik ma'lumotlar hamda ilmiy adabiyotlar tashkil etdi. Shuningdek, yoshlar bandligiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-iqtisodiy omillarni aniqlashda analitik va sintez usullari qo'llanildi, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqishda esa umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida sifat va miqdoriy yondashuvlarning uyg'unligi ta'minlanib, bu esa natijalarning ilmiy asoslanganligini oshirishga xizmat qildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yoshlar bandligini qo'llab-quvvatlash borasida izchil va tizimli siyosat olib borilmoqda, xususan, "Yoshlar daftari" tizimi orqali ishsiz va ijtimoiy himoyaga muhtoj yoshlar aniqlanib, ularga individual yondashuv asosida yordam ko'rsatilmoqda, kasb-hunar markazlari faoliyati kengaytirilib, zamonaviy kasblar bo'yicha o'qitish yo'lga qo'yilgan. Bundan tashqari, yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida imtiyozli kreditlar, grantlar va subsidiyalar ajratilmoqda, bu esa yoshlarning o'z biznesini yo'lga qo'yishiga xizmat qilmoqda. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida frilans, masofaviy ish va IT xizmatlari orqali bandlikni ta'minlash imkoniyatlari ham kengaymoqda. Shu bilan birga, ayrim tizimli muammolar, jumladan, yoshlarning malakasi mehnat bozori talablariga to'liq mos kelmasligi, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlar va ish o'rinlari yetishmovchiligi kabi masalalar hanz dolzarb bo'lib qolmoqda.

Muhokama

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yoshlar bandligini ta'minlash siyosati tizimli va ko'p bosqichli yondashuvga asoslangan bo'lsa-da, uning samaradorligi ko'p jihatdan turli institutlar o'rtasidagi hamkorlik darajasiga bog'liq bo'lib qolmoqda, ya'ni davlat, ta'lim muassasalari, xususiy sektor va nodavlat tashkilotlar o'rtasidagi integratsiya yetarli darajada yo'lga qo'yilmagani ayrim muammolarning saqlanib qolishiga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, mehnat bozori talablarining tez o'zgarib borishi sharoitida yoshlarning kasbiy tayyorgarligi ko'pincha zamonaviy iqtisodiyot ehtiyojlariga mos kelmaydi, bu esa strukturaviy ishsizlikni yuzaga keltiradi. Shu nuqtai nazardan, dual ta'lim tizimini joriy etish, amaliyotga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini kengaytirish hamda ish beruvchilarni ta'lim jarayoniga faol jalb etish muhim strategik yo'nalish hisoblanadi.

Bundan tashqari, yoshlar bandligini ta'minlashda hududiy tafovutlar masalasi ham alohida e'tiborni talab qiladi, chunki qishloq joylarda iqtisodiy faollik darajasining pastligi, infratuzilmaning yetarli rivojlanmagani va sanoat korxonalarining kamligi yoshlar uchun ish o'rinlari cheklanganligini anglatadi, natijada ichki va tashqi mehnat migratsiyasi kuchayadi. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun hududlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, agroklastlar faoliyatini kengaytirish hamda infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish orqali yangi ish o'rinlarini yaratish zarur.

Yana bir muhim jihat – bu raqamli iqtisodiyot sharoitida yoshlar bandligini ta'minlash masalasidir, chunki zamonaviy texnologiyalar mehnat bozorining tuzilishini tubdan o'zgartirib, yangi kasblar va faoliyat turlarini yuzaga keltirmoqda, shu bilan birga ayrim an'anaviy kasblarning qisqarishiga olib kelmoqda. Shu sababli yoshlarni IT, dasturlash, raqamli marketing, sun'iy intellekt va boshqa innovatsion sohalarga yo'naltirish, ularning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish orqali global mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Bu borada frilans platformalari, masofaviy ish shakllari va startap ekotizimini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, yoshlar bandligiga ijtimoiy-psixologik omillar ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi, jumladan, kasb tanlashdagi noto'g'ri yo'naltirish, motivatsiyaning pastligi yoki mehnat madaniyatining yetarli shakllanmagani bandlik darajasiga salbiy ta'sir qilishi mumkin, shu bois maktab bosqichidan boshlab kasbiy yo'naltirish tizimini takomillashtirish, yoshlarning qiziqish va qobiliyatlarini inobatga olgan holda individual rivojlanish yo'llarini belgilash zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda yoshlar bandligini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan siyosat izchil rivojlanib, amaliy natijalar bermoqda, biroq mavjud muammolarni bartaraf etish va tizim samaradorligini oshirish uchun yanada kompleks yondashuv zarur hisoblanadi. Xususan, ta'lim tizimini mehnat bozori talablariga moslashtirish, yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish uchun yanada qulay sharoitlar yaratish, hududlar kesimida bandlik dasturlarini kengaytirish va raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, yoshlarning kasbiy va ijtimoiy moslashuvini kuchaytirish, ularni zamonaviy kasblarga yo'naltirish hamda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali barqaror bandlikni ta'minlash mumkin. Ushbu chora-tadbirlar amalga oshirilsa, yoshlar bandligi darajasi oshib, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar siyosatiga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi hisobotlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
4. Abdullayeva D. Yoshlar bandligi muammolari va ularning yechimlari. – Toshkent, 2022.
5. Karimov I.A. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va yoshlar siyosati. – Toshkent, 2019.
6. World Bank. Youth Employment Programs in Developing Countries. – Washington, 2021.